

VOORTGANGSRAPPORT over de Output 2 van het TRACKS-project (Transitions Children and Kindergarten)¹

Titel van het document	Voortgangsrapport over de Output 2 van het TRACKS-project
Status	Finaal
Relatie tot de TRACKS-doelen	O2
Documenttype	Rapport
Datum publicatie - Nederlands	August 2019
Verantwoordelijke partner	Universiteit Gent
Auteurs	Magdalena Ślusarczyk, Paula Pustułka, Lucia Balduzzi, Arianna Lazzari, Chiara Dalledonne Vandini, Jan de Mets, Sofie Verschaeve, Monika Rościszewska-Woźniak, Urszula Majerska, Lara Furieri
Disseminatieniveau	Publiek

¹ Het onderzoek en de activiteiten die tot deze resultaten hebben geleid, ontvingen hiervoor fondsen van het Erasmus+-Programma, uitgevoerd door de Foundation for the Development of the Education System (FRSE) in het kader van Project Contract No. 2017-1-PL01-KA201-038560.

Het document kan gebruikt worden overeenkomstig het CC Attribution License (CC-BY).

De steun van de Europese Commissie voor deze uitgave houdt geen goedkeuring in van de inhoud ervan, die enkel een weergave is van de mening van de auteurs. De Commissie kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor het gebruik van de informatie die deze uitgave bevat.

Output 2 van het TRACKS-project werd als volgt geformuleerd:

Aanmaken van tools die ECEC-leerkrachten ondersteunen bij hun acties om ongelijkheden te verminderen en de gelijkheid van onderwijskansen van kinderen met verschillende achtergronden en met verschillende behoeften te vergroten.

De status van Output 2 is **voltooid**, aangezien de activiteiten zijn afgerond. Met andere woorden, het eindresultaat van dit deel van het project is een [TOOLBOX: Krijtlijnen bij het gebruik van video-analyse en videocoaching als een instrument om \(toekomstige\) ECEC-begeleiders te professionaliseren](#). Dit eindproduct presenteert de aannames en regels van de videocoachingsmethode, evenals de relevante voorbeelden uit het Pools-Belgisch-Italiaanse onderzoeksveld. Voortbouwend op de strategieën om het verzamelde empirische materiaal te analyseren en het in te zetten voor een goede kwaliteit van het werken met kinderen in ECEC, biedt de Toolbox een potentieel voor verspreiding, meer dan in de drie partnerlanden van het project. We hebben ons specifiek gericht op:

- **hoe video-coaching als professionaliseringsinstrument niet alleen de kwaliteit van het onderwijs en begeleiding kan ondersteunen, maar vooral het potentieel heeft om de inclusieprocessen (inclusief onderwijs en pedagogie) te faciliteren** in het licht van intersectionele diversiteit.
- Bijgevolg houdt deze doelstelling rekening met het feit dat niet alleen de inclusie van kinderen die worden gekenmerkt door marginaliteit en uitsluiting (dwz kinderen met een handicap, kinderen met een migratieachtergrond en gezinnen met een lage sociaal-economische status), maar ook een holistische kijk op de hele groep van alle kinderen nodig is om gelijke onderwijskansen en succesvolle transitie te garanderen. Daarom benadrukken we de uitdagingen voor de ECEC-professionals om snelle beslissingen te nemen in een oefenmoment (in een kwestie van seconden), terwijl - tegelijkertijd – er eigenlijk meer diepgaande reflectie nodig is. Video helpt om te begrijpen hoe de positie van de begeleider/leerkracht en de kinderen binnen de ECEC-setting kan worden veranderd.

Op basis van de analyse van de literatuur en het onderzoek dat is uitgevoerd onder Output 1, hebben we - voor Output 2 - een **TRACKS-raamwerk** (Figuur 1) ontwikkeld voor

de Toolbox. Dit diende als basis voor het analyseren van een video-opname. Het aanbevolen uitvoeringsschema is als volgt bedacht:

Elk gesprek binnen het coachen bevindt zich in zes dimensies van de ontwikkeling van kinderen, waarvan we aannemen dat ze essentieel zijn voor het bereiken van volledige en rijke interacties met en tussen kinderen. Deze behoeften zijn nooit hiërarchisch geordend, maar eerder lineair of circulair. In verschillende situaties die door een kind worden ervaren, zijn sommige aspecten meer uitgesproken, terwijl andere nauwelijks worden opgemerkt of zelfs afwezig kunnen zijn in een bepaalde interactie.

Figuur 1. TRACKS-raamwerk voor analyse (Toolbox Element 1)

Bron: zoals door Sofie Verschaeve in het TRACKS-project ingebracht

Een onderzoeker/leerkracht/coördinator/coach analyseert de video-opname door het prisma van deze dimensies. Het belangrijkste kenmerk van de methode is groei, zodat de nadruk vooral moet liggen op het aangeven/aanmoedigen van goede praktijken. In het verlengde van

deze dimensies zijn vragen/richtlijnen voor de analyse van de opname geformuleerd en opgenomen in de Output 2 Toolbox (Toolbox Element 2). Deze kunnen zowel worden gebruikt wanneer een coach het fragment alleen of met de betrokken leraar/kindbegeleider bekijkt.

Toolbox Element 2: Vragen gebaseerd op het raamwerk voor videocoachingsessies	
Dimensie 1: Het kind heft behoefte aan aandacht, warmte en emotionele ondersteuning	Het kind heeft nood aan sensitieve responsen, ook in kleine transitities. Het kind houdt van een liefdevolle aanraking, fysieke en warme nabijheid, oogcontact, een glimlach, een aangename stem, beurt krijgen en vreugde delen. Het kind wil zich goed en betrokken voelen. Het kind wil graag aangemoedigd worden en zoekt naar bevestiging (door imitatie, spiegelgedrag en benoemen). Het kind geniet en leert van expressie, authenticiteit en humor van de professional.
Vragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe toont de leraar aandacht voor kinderen? (wat zijn de middelen, vormen, opmerkingssignalen (verbaal / non-verbaal, aanraking)2. Hoe geven kinderen aandacht aan elkaar?3. Zijn er kinderen die niet zijn opgemerkt? Door wie? Waarom?4. Zijn er kinderen die geen aandacht willen / contact vermijden?5. Wat zijn de reacties van de professionals en de groep op een niet-deelnemend kind? (inclusiestrategieën van professionals en kinderen)6. Welk aandachtsgedrag van de professional moet worden versterkt en herhaald? Welke kan worden uitgebreid of verrijkt?

<p>Dimensie 2: Het kind heeft veiligheid en structuur nodig</p>	<p>Het kind heeft behoefte aan structuur en veiligheid. Het kind houdt van een heldere en voorspelbare omgeving. Het kind wil weten wat er gaat gebeuren en wil duidelijkheid over grenzen. Het kind waardeert consequentie en respect bij het maken van afspraken. Het kind is het erg gevoelig voor IK-boodschappen bij onaanvaardbaar gedrag. Het kind leert op eigen tempo het empathisch vermogen te versterken. Het kind houdt van humor.</p>
<p>Vragen</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Welke soorten afspraken heeft de professional met de kinderen gemaakt? Heeft hij / zij ernaar verwezen? Waren de afspraken nagekomen?2. Begrijpen alle kinderen de regels?3. Wat was de algemene sfeer in de groep?4. Wat waren de reacties van de leerkracht op moeilijk gedrag van de kinderen?5. Kunnen kinderen zelf conflicten oplossen?6. Welke situaties kunnen de kinderen helpen empathie te leren en te ervaren?
<p>Dimensie 3: Experimenteren</p>	<p>Het kind wil een uitdagende en prikkelende omgeving dat tegemoetkomt aan zijn interesses en (speel)noden. Het kind heeft nood aan uitdagingen. Het kind houdt van ontwikkelen op zijn eigen tempo. Het kind heeft nood aan autonomie en keuzevrijheid. Het kind heeft nood aan stimulans en tijd: om na te denken over antwoorden op open vragen en te spreken, te redeneren, in dialoog gaan, te vergelijken, te reflecteren, te plannen, vooruit te kijken, problemen op te lossen. Het kind leert van ‘het hardop denken’ en de ‘spiegelspraak’ van de professional. Het kind geniet van de sfeer van reflectie en appreciatie.</p>
<p>Vragen</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Wat waren de situaties waarin kinderen vrij konden handelen?

	<ol style="list-style-type: none">2. Hoe (en hoeveel) inspireert de omgeving (de kamer, speelgoed, materiaal) kinderen om te handelen?3. Welke zintuigen gebruikten de kinderen en op welke manieren?4. In welke situaties zijn de kinderen geneigd om onafhankelijk of zelfredzaam te zijn? Hoe ziet dit eruit?5. Hoe en met wie hebben de kinderen hun experimenten, ervaringen en werk gedeeld?6. Voor welke taken / spellen was het voordoen vereist?7. Welke activiteiten vroegen kinderen na te denken over een probleem?
Dimensie 4: Gesprekken	<p>Het kind wil kansen krijgen om te spreken: woorden (proberen) zeggen, zinnen formuleren, gedachten verwoorden... over de eigen interesses, over spel. Het kind wil praten en spelen met andere kinderen, ook taalspelletjes. Het kind leert veel door het 'afluisteren' van taal van andere kinderen. Het kind begrijpt best een taalgebruik aangepast aan het taalniveau. Het kind leert het meest van 'natuurlijke' en authentieke taal in een natuurlijke context. Het kind heeft een rijke taalinteractie nodig, ook in momenten van zorg en transitie gedurende de dag. Het kind leert op het eigen tempo abstracte(re) en rijkere woorden en begrippen. Het kind laat zich inspireren door een rijk en muzisch taalmodel. Het kind gebruikt graag expressieve en communicatieve taal. Het kind geniet en leert van zich uitdrukken in zijn moedertaal/thuistaal.</p>
Vragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke situaties zorgden ervoor dat kinderen met elkaar spraken en welke resulteerden in praten met de professional?2. Hoe was de taal van de professional?3. Waren er kinderen die niet spraken omdat ze de kans niet hadden? Waarom?

	<p>4. Waren er kinderen die niet spraken omdat ze dat niet wilden? Wat was de reactie?</p> <p>5. Welke soorten acties in taalverrijking werden er ondernomen?</p> <p>6. Wat waren de effectieve taalstrategieën van professionals en kinderen?</p>
Dimensie 5: De wereld begrijpen	<p>Het kind wil kansen krijgen om te spreken: woorden (proberen) zeggen, zinnen formuleren, gedachten verwoorden... over de eigen interesses, over spel. Het kind leert goed door antwoorden te formuleren op open vragen. Het kind leert veel door het ‘afluisteren’ van taal van andere kinderen. Doelen: betrokkenheid en participatie van alle kinderen, betrokkenheidsstrategieën.</p>
Vragen	<ol style="list-style-type: none">1. Wat vonden de kinderen inspirerend?2. Hoe zag het kinderspel eruit?3. Welk speelgoed / welke speelvormen hebben ze gekozen?4. Wat waren de favoriete / meest geliefde activiteiten? Waarom?5. Welke vragen van de professional gingen over de sociale wereld? Werden ze beantwoord door de kinderen?
Dimensie 6: Samenspel	<p>Het kind legt graag contact met andere kinderen. Het kind geniet van waardering en bevestiging in zijn interacties met andere kinderen. Het kind speelt graag samen. Het kind houdt van mogelijke positieve sociale rollen en wil die graag begrijpen. Het kind wil graag begeleid worden in conflictsituaties.</p>
Vragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke groepen vormden de kinderen tijdens het spelen?2. Spelen ze normaal gesproken in dezelfde groepen of niet? Waar hangt het van af?3. Heeft iemand continu alleen gespeeld? Waarom? Was er een reactie van een professional?4. Voor welke activiteiten moesten de kinderen samenwerken?

	5. Welke taken vereisten coördinatie en taakverdeling? Hoe gingen de kinderen daarmee om? 6. Zijn er conflicten opgetreden? Hoe zijn dergelijke situaties opgelost?

Finale samenvatting van het O2-Werk. Augustus 2019 Samenvatting

Het coachingproces vond plaats in alle landen van het TRACKS-project en in de deelnemende ECEC's. Het raamwerk en de Toolbox-elementen werden uitgewerkt en aangepast nadat de feedback en opmerkingen van de deelnemers waren verzameld en geanalyseerd. De definitieve versies van Toolbox Elements 1 en 2 zijn opgenomen in de definitieve 'Krijtlijnen', het resultaat van Output 2.

Tegelijkertijd werden de discussies gevoerd over het gebruik van de methoden: de nationale TRACKS-teams overlegden met experts in hun respectieve context, droegen ook gezamenlijk bij aan de conceptversies en bespraken dit tijdens videoconferenties, vergaderingen en e-mailcorrespondentie in functie van het eindresultaat van de Toolbox eind augustus 2019. Na de Steering group Meeting in Gent (juni 2019) werd een nieuwe, herziene versie van de belangrijkste onderdelen aangeboden. De bedoeling van het project was om educatieve contexten uit te dagen. Het belangrijkste doel van de focusgroep was te begrijpen hoe de video-analysetool door de professionals is getest, welk potentieel en welke problemen er zijn aangetroffen. Ten tweede werden video's collectief geanalyseerd, waarbij we samen uitdagingen begrepen, nadachten over de momenten die professionals belangrijk of bijzonder relevant vonden. Ten slotte zorgden collectieve analyse van de praktijken zoals vastgelegd in de videofragmenten voor een collectieve professionele ontwikkeling (d.w.z. niet alleen van de individuele professional, maar ook van de dienst als geheel).

We vroegen ons af – zie ook de evaluatiecomponenten die in Output 4 zijn opgenomen - of we konden 'coachen hoe professionals te coachen', niet in een individuele setting, maar in teamverband. Met andere woorden, we richtten ons op het maken van een 'transfer' van het individuele naar het teamniveau. We hebben in ieder geval geprobeerd workshops te organiseren voor de grotere groepen ECEC-medewerkers. Een ander belangrijke kwestie was het betrekken van ouders bij de bevindingen van videocoaching. Het Belgische team zou

professionals vragen om kleine experimenten uit te proberen door geselecteerde beelden te tonen in een gesprek met ouders over (de groei en evolutie van) hun kind. Door praktische omstandigheden is dit niet doorgaan, op een gesprek met één ouder na. Dit gesprek werd gevoerd in een wederkerige context, zodat er een gedeeld gevoel van wederzijds begrip was.

Hieronder tonen we enkele foto's van projectbijeenkomsten. We vonden deze bijeenkomsten erg stimulerend, zowel voor ons als onderzoekers als voor de deelnemers (leerkrachten, kinderbegeleiders, trainers of ouders), gedeelde momenten van gemeenschappelijke professionele groei. We zijn ons er natuurlijk van bewust dat er in sommige landen (zoals Italië of België) een langere traditie van samenwerking bestaat, b.v. met ouders of tussen universiteiten en ECEC-instellingen, maar we zien ook mogelijkheden om een dergelijke aanpak voor Polen uit te breiden met vergelijkbare concepten van banden tussen de academische wereld en professionals of de rol van de ouder binnen ECEC-omgevingen. Het concept van het Komensky Instituut om ouders te betrekken bij de zorg voor kinderen in de setting zou als een van de eerste stappen kunnen worden beoordeeld.

De laatste fase van het werk binnen Output 2 was het voorbereiden van de definitieve versie van de Toolbox. Uiteindelijk hebben we besloten om het in drie grote delen te verdelen. Het eerste deel bestaat uit twee eerste hoofdstukken (A en B) die betrekking hebben op: theoretische en praktische inleiding, theoretische aannames, concepten door TRACKs ontworpen en toegepast. Het tweede deel (A en B) is gewijd aan praktische richtlijnen voor het realiseren van video-coaching en video-analyse en het omgaan met ethische kwesties. Ten slotte omvat het derde deel de hoofdstukken A, B en C en bestaat uit drie korte nationale casussen ter illustratie (de meer uitgebreide nationale analyse zal worden gepubliceerd binnen Output 3). Hieronder presenteren we de **inhoud** van de Toolbox:

<p>Inleiding</p> <p>A – Welke uitdagingen wil TRACKs aanpakken? B – Bevindingen uit onderzoek die onze aanpak schragen C – Wat deze tool te bieden heeft</p>
<p>DEEL 1 – Raamwerk / kader</p> <p>A – Over professionalisering 1 – Naar een competent systeem 2 – Een cultuur van reflectie 3 – Ervaringen uitbreiden</p> <p>B – Over Kwaliteitsvolle Interacties en Beeldvorming 1 – 7 hefboomen voor gelijke (groeï- en ontwikkelings)kansen voor elk kind Vier ‘Kwaliteitsvolle Interactie’-hefboomen Drie hefboomen rond Beeldvorming 2 – Raamwerk voor Hoge Kwaliteitsvolle Interacties</p>
<p>DEEL 2 – Over video coaching</p> <p>A – Basisprincipes B – Over de rol van de video coach en -trainer</p>
<p>DEEL 3 – Landenperspectieven</p> <p>A – Invalshoek Polen B – Invalshoek Italië C – Invalshoek België</p>
<p>Bibliografie</p>

De definitieve versie van **de TOOLBOX: Krijtlijnen bij het gebruik van video-analyse en videocoaching als een instrument om (toekomstige) ECEC-begeleiders te professionaliseren** is hier beschikbaar:

- Engelse versie:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_en.pdf
- Poolse versie:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_pl.pdf
- Italiaanse versie:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_it.pdf
- Nederlandstalige versie:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_nl.pdf